

Europeiska
unionens råd

Bryssel den 12 mars 2021
(OR. en)

6976/21

SOC 142

LÄGESRAPPORT

från: Rådets generalsekretariat

till: Delegationerna

Ärende: Rådets slutsatser om integrering av åldrande i offentlig politik

För delegationerna bifogas rådets slutsatser om integrering av åldrande i offentlig politik, som godkändes genom skriftligt förfarande den 12 mars 2021.

Integrering av åldrande i offentlig politik**Rådets slutsatser****EUROPEISKA UNIONENS RÅD KONSTATERAR följande:**

1. En åldrande befolkning är en företeelse i hela EU med långsiktiga socioekonomiska och demografiska konsekvenser som medför utmaningar och möjligheter och kräver insatser i hela unionen för att göra det möjligt för äldre personer att åtnjuta sina grundläggande rättigheter och nå sin fulla potential.
2. Européer lever längre än någonsin och samhällets ålderspyramid utvecklas snabbt. Det uppskattas¹ att den genomsnittliga medellivslängden till 2060 kommer att ha ökat med 8,5 år för män (till 84,5 år) och med 6,9 år för kvinnor (till 89 år), med relativt små skillnader medlemsstaterna emellan, vilka dock är beaktansvärda vad gäller den förväntade friska livslängden.
3. Äldre personers bidrag till samhällets alla aspekter – vare sig det rör sig om ekonomisk aktivitet på arbetsplatsen, eller entreprenörskap (i egenskap av producenter) eller konsumenter, eller social sammanhållning som frivilligarbetare, vårdgivare eller främjare av generationsövergripande lärande med all deras samlade kunskap och erfarenhet – erkänns i politiska debatter på unionsnivå och i alltfler medlemsstater.
4. Äldre personer är inte någon homogen grupp. De har genom hela livet olika behov, preferenser och möjligheter.

¹ *Ageing Europe*, Eurostat, 2019 års upplaga, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-books/-/KS-02-19-681>.

5. Även om väsentliga framgångar har skördats under de senaste årtiondena när det gäller bekämpning av fattigdom bland äldre råder bred enighet kring att äldre personer² – särskilt äldre kvinnor³ – löper hög risk för fattigdom eller social utestängning. Äldre personers inkomster är i genomsnitt något lägre (92 %) än de för befolkningen som helhet. Trots detta är deras fattigdomsnivå lägre (16,1 % jämfört med 16,5 % för EU27:s totala befolkning 2019), detta tack vare att äldres inkomster är mer jämnt fördelade. Sociala transfereringar, och i synnerhet pensioner, spelar en viktig roll när det gäller att minska fattigdomsriskerna för äldre personer, men deras effekter varierar stort mellan medlemsstaterna.
6. Åldersrelaterad diskriminering, även kallad ålderism, är, trots att det är förbjudet i EU:s lagstiftning, en vanligt förekommande företeelse som stigmatiserar äldre personer och knyter an till andra diskrimineringsgrunder. Med tanke på att åldersrelaterad diskriminering är komplex och har flera olika dimensioner kräver den övergripande flersektoriella och sektorsöverskridande strategier, liksom ett starkt och brett åtagande om agendan för åldrande på samhällets alla nivåer. Samtidigt bör nya källor till diskriminering och utestängning av äldre förebyggas, till exempel genom att hjälpa äldre personer att skaffa sig de kunskaper de behöver för att delta i ett snabbt föränderligt samhälle som formas av digitaliseringen och den gröna omställningen. Ålderism inverkar negativt på människors möjligheter, deltagandenivåer, hälsa och välbefinnande samt förekommer i många olika sammanhang, såsom arbetsmarknaden, det lokala samhället, den sociala miljön, konsumtionssamhället, det politiska livet och media.
7. Det är mycket viktigt att medlemsstaternas system för socialt skydd anpassas till att täcka behoven hos alla åldersgrupper på ett adekvat och hållbart sätt. Därför är det avgörande att en åldrande befolkning beaktas fullt ut, vilket möjliggör förändringar på detta område⁴. Det är också grundläggande att eftersträva generationsöverskridande rättvisa och bibehålla en balans i socialt stöd mellan olika åldrar.

² https://www.who.int/health-topics/ageing#tab=tab_1

³ Publikationskatalog – Sysselsättning, socialpolitik och inkludering – Europeiska kommissionen (europa.eu)

⁴ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_structure_and_ageing.

8. Våld mot äldre personer, som kan yttra sig på olika sätt, inbegripet fysiska, psykologiska, sexuella eller ekonomiska former, genom att de överges, utsätts för övergrepp eller försummas, är ett framväxande flerdimensionellt problem. Till sin natur är det beroende av många olika faktorer och förekommer både inom familjen och på institutionell nivå. Trots en växande medvetenhet, förblir detta våld ett människorättsproblem och ett socialt fenomen som ofta är svårt att upptäcka eftersom det rör sig om nära relationer mellan de berörda och om ojämna styrkeförhållanden. Därför behövs robusta metoder för förebyggande och ingripande, övervakningsverktyg som är anpassade och lokalt förankrade samt andra slags övervakningsverktyg. Äldre kvinnor drabbas av våld, särskilt i hemmet, i betydande omfattning. De kan befinna sig i en särskilt utsatt situation och kan erfara en brist på tillgång till stödtjänster.
9. Social isolering och oönskad ensamhet, som är en följd av bristande socialt engagemang i allmänna aktiviteter i samhället, måste förebyggas. Detta kan bland annat göras genom att främja digital kompetens, särskilt för kvinnor, något som gör det lättare att få tillgång till kultur- och fritidsaktiviteter, varor och tjänster, inbegripet finansiella tjänster, livslångt lärande, rehabilitering, hälso- och sjukvård samt sociala tjänster, vilket sammantaget bidrar till ett värdigt, meningsfullt och friskt aktivt liv.
10. Den globala covid-19-pandemin har oproportionerligt påverkat många äldre personers fysiska och psykiska hälsa. Åtgärder som vidtagits för att skydda folkhälsan, särskilt sociala restriktioner, har negativa konsekvenser för denna specifika grupp, vilket fördjupar den ovannämnda sociala isoleringen.
11. Äldre personers förväntningar, potential och behov måste beaktas när regeringar och andra offentliga organ, vare sig det handlar om nationell, regional eller lokal nivå, fattar beslut.
12. Tillgång till skräddarsydda, människocentrerade och integrerade omsorgstjänster samt deltagande i beslutsfattandet bör säkerställas.

13. En stadigt ökande livslängd skapar utmaningar, liksom möjligheter, kring tillhandahållande av socialt stöd, sjuk- och långtidsvården, systemen för social trygghet och socialt skydd (i synnerhet pensionssystemen), arbetsvillkor samt hälsa och säkerhet på arbetsplatsen, arbetsmarknader, liksom kring familjer och generationsöverskridande relationer. Detta kräver framtidsplanering och medvetenhet om äldre personers möjligheter och förmåga till anpassning, särskilt när det gäller den sociala, digitala och finansiella verkligheten.
14. Silverekonomin kan ge upphov till arbetstillfällen och ekonomisk tillväxt i unionen inom olika sektorer, särskilt inom sjuk- och långtidsvården. Den kan stimulera innovation genom att bidra till att tillhandahålla högkvalitativa hälso- och sjukvårdstjänster samt sociala och digitala tjänster på ett mer effektivt sätt.
15. I viss utsträckning byggdes äldre arbetstagares yrkesliv upp kring verksamhet och yrken som är på tillbakagång. Detta skapar betydande utmaningar med uppdatering av kompetens och kunskaper för att hindra oavsiktliga tidiga utträden från arbetsmarknaden och förluster av dessa arbetstagares produktiva potential. Utöver det inneboende värdet av äldre arbetstagares samlade yrkeserfarenhet och yrkeskunskaper kan dessa arbetstagare spela en viktig roll för att underlätta överföring av kunskaper, kompetens och know-how mellan generationer. Anpassning av uppgifter och arbetsintensitet, främjande av en god arbetsmiljö, underlättande av mobilitet och värdesättande av livslångt lärande bör därför prioriteras.
16. De befintliga sociala strukturerna och de åtgärder som vidtas till följd av en åldrande befolkning är ofta sektorsspecifika och fragmenterade, och är främst inriktade på fysisk hälsa, medan den välbehövliga progressiva aspekten vad gäller att uppnå en allmän god psykisk hälsa och välbefinnande försummas. Om ålder och åldrande integreras på lämpligt vis i all relevant politik kan det generera många möjligheter.
17. Vid uppbyggnad av ett samhälle för alla åldrar, utformat för människor att leva aktiva långa liv – fulla av mening, möjligheter och värdighet – är det viktigt att säkerställa rätt till och tillgång till deltagande, beslutsfattande och oberoende.

18. Säkra och tillgängliga bostäder till överkomligt pris, med universell utformning, kan upprätthålla eller förbättra hälsan, välbefinnandet och den sociala interaktionen när människor blir äldre och kan i hög grad förbättra livskvaliteten och självständigheten.
19. Äldre personers levnadsstandard påverkas av välstånd och tillgången till tjänster, särskilt inom området hälsa och långtidsvård, men också av tillgången till sysselsättning och samhällsdeltagande. Offentliga eller subventionerade tjänster av god kvalitet som är tillgängliga, hållbara och prismässigt överkomliga samt tar hänsyn till de äldre personernas olika individuella behov är viktiga faktorer när det gäller att säkerställa en adekvat levnadsstandard. Ofta har äldre kvinnor lägre inkomst och löper högre fattigdomsrisk än äldre män. Detta har ofta samband med yrkesbanor som anpassas och/eller avbryts av omvårdnadsskäl, lägre löner i kvinnodominerade sektorer och yrken, lönediskriminering och pensionsklyftor på cirka 30 %⁵.
20. Efter den internationella handlingsplanen om åldrande från Madrid med tillhörande regional genomförandestrategi från FN:s ekonomiska kommission för Europa (Unece) – (MIPAA / RIS) och indexet om aktivt åldrande⁶, samt ministerdeklarationen från Lissabon 2017 A Sustainable Society for All Ages: Realizing the potential of living longer (ett hållbart samhälle för alla åldrar: att inse potentialen i att leva längre), som antogs vid Uneces fjärde ministerkonferens om åldrande och FN:s årtionde för hälsosamt åldrande 2021–2030, ansåg man att det var viktigt att ytterligare integrera åldrandet i relevanta politikområden och bekämpa åldersdiskriminering i alla dess former och att förse EU:s medlemsstater med riktlinjer för utarbetandet av en samhällsövergripande politik.

⁵ Att överbrygga pensionsklyftan mellan kvinnor och män
<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20200207-1>

⁶ Har tagits fram gemensamt av Europeiska kommissionen och Unece.

21. FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling och dess relevanta mål utgör en global plan för att uppnå en hållbar utveckling på ett balanserat sätt och syftar till att förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla människor i alla åldrar med särskild tonvikt på de mest sårbara, däribland de äldre.
22. Integrering av åldrande är en flerdimensionell strategi som innebär att frågor om aktivt åldrande och livslängd samt aspekter av rättvisa mellan generationer tas med i alla politikområden på alla nivåer i beslutsprocessen.
23. Den europeiska pelaren för sociala rättigheter ska säkerställa rättvisa och stöd i vardagen för alla medborgare, oavsett ålder, genom lika möjligheter, tillgång till arbetsmarknaden, rättvisa arbetsvillkor, adekvat socialt skydd och social inkludering. Många av pelarens principer är centrala i stödet till politiken för ett aktivt åldrande och äldres lika deltagande och delaktighet i våra ekonomier och samhällen.
24. Kommissionen antog strategin om rättigheter för personer med funktionsnedsättning för att genomföra FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i syfte att säkerställa en fullständig social och ekonomisk inkludering av personer med funktionsnedsättning, inbegripet äldre personer, i samhället, utan diskriminering och med full respekt för deras rättigheter.
25. Kommissionens grönbok om åldrande⁷ var inledningen till en bred offentlig debatt om utmaningarna och möjligheterna med Europas åldrande befolkning, och tog upp åldrandets allmänna inverkan på alla generationer och livsfaser. Den bygger på rapporten om de demografiska förändringarnas konsekvenser⁸, som fastställer centrala fakta om de demografiska förändringarna och deras troliga konsekvenser.

⁷ 5827/21.

⁸ 8991/20.

EUROPEISKA UNIONENS RÅD

UPPMANAR MEDLEMSSTATERNA ATT I ENLIGHET MED SINA BEFOGENHETER OCH MED BEAKTANDE AV NATIONELLA SÄRDRAG SAMT MED RESPEKT FÖR ARBETSMARKNADENS PARTERS ROLLER OCH SJÄLVSTÄNDIGHET GÖRA FÖLJANDE:

26. UTARBETA, om så inte redan skett, en nationell strategisk ram för integrering av åldrande med riktlinjer och rekommendationer om hur man kan maximera fördelarna, hantera de potentiella riskerna och möta de största utmaningarna med befolkningens ökande livslängd samt att beakta detta i all relevant nationell, regional och lokal politik, med hänsyn till den befintliga politiska ramen på unionsnivå.
27. VERKA FÖR en samstämmig, samordnad och övergripande offentlig politik för att svara mot komplexiteten i de utmaningar och möjligheter som en ökad livslängd medför, med möjlighet till mjuka övergångar mellan livets olika skeden.
28. SÄKERSTÄLLA ett övergripande och livslångt förhållningssätt till den ökande livslängden, som bygger på mänskliga rättigheter, beaktar jämställdhetsaspekter och innefattar delaktighet av samtliga berörda parter i den offentliga och privata sektorn och andra sektorer samt i målgrupperna. Planera ett förhållningssätt som tar hänsyn till behoven hos människor i alla åldrar, bland annat med tanke på att äldre personers välbefinnande börjar tidigt i livet.
29. FÖRBÄTTRA tillgången till och kvaliteten på hälso- och sjukvård och långtidsvård, bland annat genom att utveckla och säkerställa tillgången till tjänster som ger äldreinriktad och integrerad vård, samt främja en ökad integration mellan hälso- och sjukvårdstjänster och sociala tjänster för att upprätthålla och förbättra äldre personers fysiska och kognitiva kapacitet.
30. FORTSÄTTA att modernisera de sociala trygghetssystemen och bland annat säkerställa balansen mellan en adekvat täckning av alla åldersrelaterade risker, ekonomisk hållbarhet och rättvisa mellan generationer för att på så sätt säkerställa människors värdighet under hela livet.

31. Överväga alternativa och flexibla pensioneringsmöjligheter som uppmuntrar till ett längre aktivt arbetsliv.
32. SÖKA efter innovativa och kreativa mekanismer för att understödja solidaritet och samverkan mellan generationer genom att främja frivilligarbete bland äldre och yngre personer för att undvika ensamhet och isolering och för att bekämpa alla former av våld mot äldre, inbegripet könsrelaterat våld och våld i hemmet, övergrepp och försummelse.
33. Åta sig att verka för ett aktivt och hälsosamt åldrande och en fullständig integration av äldre i samhället.
34. FORTSÄTTA ATT MINSKA bristerna i skyddet av äldres rättigheter, i tillämpliga fall, och bekämpa ålderism och diskriminering på grund av ålder inom fler områden än sysselsättning, särskilt inom utbildning, tillgången till varor och tjänster samt det sociala skyddet, i enlighet med den balans som anges i punkt 30.
35. Anpassa de sociala åtgärderna till äldre personers särskilda individuella behov, när så är möjligt och i enlighet med deras önskemål.
36. UTVECKLA en konstruktiv kultur gentemot de olika grupperna av äldre personer, verka för en positiv bild av dem, med beaktande av deras olikartade behov, möjligheter och preferenser, i syfte att främja ett inkluderande samhälle som inte segregerar, diskriminerar eller sprider fördomar mot äldre (gerontofobi).

37. FRÄMJA genomförandet av de vägledande principerna för aktivt åldrande och solidaritet mellan generationerna⁹, i synnerhet vad gäller de som avser arbetsmiljö, anpassning av arbetsplatser till behoven hos en allt äldre arbetskraft, bland annat genom stärkt digitalisering när detta är möjligt, främjande av säkra och hälsosamma arbetsvillkor, liksom arbetstid, i syfte att förebygga åldersrelaterad diskriminering avseende anställning, uppmuntra arbetsgivare att behålla och anställa äldre arbetstagare, inbegripet möjligheten att förlänga yrkeslivet till efter den vanliga pensionsåldern, vid överenskommelse med den äldre arbetstagaren, och möjliggörande av ett längre, mer aktivt och hälsosammare arbetsliv för arbetstagaren, med arbetsmarknadens parter vederbörliga deltagande inom ramen för deras respektive befogenheter.
38. BEAKTA de särskilda villkoren för eller behoven hos äldre personer med olika funktionsnedsättningar. Främja tillgänglighet vad gäller produkter, tjänster, bostadsutrymmen och i synnerhet TA FRAM hembaserade och lokala stödtjänster till hjälp för äldre personer, inbegripet de med funktionsnedsättningar, och anpassa deras bostäder så att de kan fortsätta att bo säkert i sitt eget hem om de vill.
39. STÖDJA hållbar stads- och landsbygdsplanering som främjar rörlighet, med universell utformning, säkerhet, bekvämlighet och välbefinnande samt underlättar deltagande i det sociala livet för äldre personer och tillgång till alla nödvändiga tjänster och all nödvändig infrastruktur, med beaktande av deras specifika enskilda behov.
40. FRÄMJA utarbetande av kollektivtrafiknät som är tillgängliga för alla medborgare, med rutter som lämpar sig för äldre personers behov, i syfte att säkerställa att deras rörlighet inte inskränks.

⁹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-17468-2012-INIT/sv/pdf>

41. SKAPA och främja användningen av nätverksmekanismer (offentliga eller privata) genom användning av tillgängliga digitala verktyg som garanterar äldre personer alla aspekter av säkerhet, hälsa och välbefinnande och kan övervaka deras behov, samtidigt som dataskydd och integritet säkerställs.
42. FRÄMJA stora investeringar i silverekonomin som ett sätt att driva på lokal utveckling, territoriell sammanhållning och ekonomisk tillväxt genom att värdesätta äldre personers produktivitet och köpkraft.
43. BEAKTA det viktiga bidraget från äldre personer vad gäller tillhandahållande av informell vård till familjemedlemmar, inbegripet till personer med funktionsnedsättning, varvid de yngre generationerna stöds i balansen mellan arbete och privatliv. I detta sammanhang FRÄMJA en jämlik fördelning av omsorgsansvar mellan kvinnor och män samt TA FRAM stödåtgärder, och samtidigt gå vidare med utvidgningen av högkvalitativ och överkomlig formell långtidsvård för att avlasta informella vårdgivare.

**EUROPEISKA UNIONENS RÅD UPPMANAR MEDLEMSSTATERNA OCH
EUROPEISKA KOMMISSIONEN ATT, INOM SINA RESPEKTIVE
BEHÖRIGHETSOMRÅDEN OCH MED VEDERBÖRLIG HÄNSYN TILL
SUBSIDIARITETSPRINCIPEN SAMT MED RESPEKT FÖR ARBETSMARKNADENS
PARTERS ROLLER OCH OBEROENDE, GÖRA FÖLJANDE:**

44. Anta ett åldersintegrerat förhållningssätt som inbegriper ett rättighetsbaserat perspektiv och ett livscykelperspektiv på åldrande och som tar hänsyn till och beaktar mångfalden och de skiftande behoven hos kvinnor och män i ett öppet samhälle för alla åldrar, med beaktande av det tudelade förhållningssättet till integrering av åldrande: en åldrande befolkning med ansvar hos samhället att göra förberedelser och anpassningar för medborgarnas enskilda behov, genom hela livet. Fortsätta att uppmuntra till och möjliggöra ett aktivt och hälsosamt åldrande.

45. ÅTA SIG att ta hänsyn till äldre personer ur ett biopsykosocialt och miljömässigt perspektiv, med beaktande av deras enskilda behov och preferenser, varvid självbestämmande, oberoende och medborgardeltagande främjas, och till att hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser kan förbättra livskvaliteten.
46. ARBETA gemensamt för genomförande av principerna för den europeiska pelaren för sociala rättigheter för människor i alla åldrar, särskilt de med koppling till rätten till tillgång till högkvalitativ hälso- och sjukvård samt långtidsvård, äldres inkomster och pensioner, jämställdhet, inkludering av personer med funktionsnedsättning och lika möjligheter.
47. UTARBETA hållbara och adekvata åtgärder för säkerställande av solidaritet och rättvisa inom och mellan generationerna, varvid såväl hållbarhet som social sammanhållning stärks, och nuvarande och framtida generationers behov, förväntningar, ansvar och möjligheter beaktas.
48. ERKÄNNA att en längre aktiv livslängd bland annat kräver större investeringar inom ett antal politikområden, däribland livslångt lärande, hälsa och säkerhet på arbetsplatsen, anpassning av arbetsplatser och bostäder, hälso- och sjukvård samt långtidsvård, vilket stöder de åtgärder som planeras i rådets slutsatser om mänskliga rättigheter, deltagande och välbefinnande för äldre personer i den digitala tidsåldern¹⁰.
49. FRÄMJA inkludering av företrädare från olika åldersgrupper i alla skeden av offentligt beslutsfattande för att ge äldre personer egenmakt, med stöd genom investeringar i livslångt lärande, för att öka deras medborgardeltagande och politiska deltagande.
50. TA ITU MED äldre arbetstagares särskilda situation inom ramen för den strategiska ramen för arbetsmiljö, för att bidra till bättre åldrande på arbetsplatsen.

¹⁰ 11717/2/20 REV 2.

51. GENOMFÖRA den europeiska kompetensagendan för att främja möjligheter till livslångt lärande för alla, inbegripet äldre personer, i syfte att upprätthålla och förbättra deras kompetens och därmed stödja deras aktiva deltagande på arbetsmarknaden och deras sociala delaktighet, särskilt genom utveckling av digital kompetens, i synnerhet för kvinnor.
52. FRÄMJA ett aktivt medborgarskap och äldre personers deltagande på unionsnivå samt nationell, regional och lokal nivå.
53. UTVÄRDERA och VIDTA åtgärder för att ta itu med konsekvenserna av covid-19-pandemin för vårdtagare, särskilt äldre, liksom för vårdgivare och för samhället och ekonomin i stort, inbegripet sektorn för långtidsvård.
54. BEAKTA strategin om rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030, med särskild uppmärksamhet på äldre personer med funktionsnedsättning. FRÄMJA strategin på unionsnivå och i medlemsstaterna så att den beaktas vid utformning av nationell politik avseende funktionsnedsättning.
55. FRÄMJA debatter och deltagande i det offentliga samrådet vad gäller grönboken om åldrande för att göra det möjligt för äldre personer att uppnå sin fulla potential, från främjande av hälsosamma livsstilar och livslångt lärande till stärkande av hälso- och sjukvården samt omsorgen.

EUROPEISKA UNIONENS RÅD UPPMANAR SYSSELSÄTTNINGSKOMMITTÉN OCH KOMMITTÉN FÖR SOCIALT SKYDD ATT GÖRA FÖLJANDE:

56. FORTSÄTTA ATT FRÄMJA ett livscykelperspektiv i sina synpunkter på den politik som tillhör deras ansvarsområde.

57. FORTSÄTTA ATT VERKA FÖR ömsesidigt lärande och utbyte av bästa praxis.
58. FORTSÄTTA att utarbeta tillförlitliga och internationellt jämförbara indikatorer för mätning av äldre personers välbefinnande inom all politik som tillhör kommittéernas ansvarsområde.

**EUROPEISKA UNIONENS RÅD UPPMANAR KOMMITTÉN FÖR SOCIALT SKYDD
ATT GÖRA FÖLJANDE:**

59. FORTSÄTTA det gemensamma analytiska arbetet tillsammans med Europeiska kommissionen med frågorna om tillräckliga pensioner och långtidsvård och regelbundet lägga fram en gemensam rapport om pensionernas tillräcklighet, liksom en gemensam rapport om långtidsvård.
-